

Urganch davlat pedagogika instituti

**“YANGI O‘ZBEKISTONDA
GUMANITAR FANLAR:
MUAMMO VA YECHIMLAR”**

**MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY ANJUMANI MATERIALLARI**

2026-YIL 23-APREL

**“BOOKMANY PRINT”
TOSHKENT – 2026**

UO‘K: 37:3(063)
KBK: 74ya431
S 39

Yangi O‘zbekistonda gumanitar fanlar: muammo va yechimlar [Matn]: ilmiy-amaliy anjumani materiallari / D.N. Abdullayev. – Toshkent: Bookmany print, 2026. – 638 b.

“Yangi O‘zbekistonda gumanitar fanlar: muammo va yechimlar” mavzusidagi mazkur anjumanning asosiy maqsadi gumanitar fanlarni zamonaviy taraqqiyot talablari asosida rivojlantirish, ularni o‘qitishda uchrayotgan dolzarb muammolarni aniqlash va samarali yechimlar ishlab chiqishdan iborat. Shuningdek, ta‘lim jarayoniga ilg‘or pedagogik texnologiyalarni joriy etish, nazariya va amaliyot o‘rtasidagi uzviylikni ta‘minlash hamda ilmiy hamkorlikni mustahkamlash masalalariga alohida e‘tibor qaratiladi.

Anjuman doirasida tarix, falsafa, milliy g‘oya, huquq va pedagogika fanlarini o‘qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish, raqamli texnologiyalar imkoniyatlarini kengaytirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirish hamda yoshlarning intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan masalalar muhokama qilindi.

Mas‘ul muharrir:

D.N. Abdullayev – t.f.d. (DSc), professor

Tahrir hay‘ati raisi:

M.S. Xajiyeva – f. f. d. (DSc) professor

Tahrir hay‘ati:

U.R. Xo‘jamuratov – t.f.f.d. (PhD), professor v.b.

H.S. Yusupov – t.f.f.d. (PhD), dotsent v.b.

Sh.B. Tursunova – f.f.f.d. (PhD), dotsent

R.A. Latipov – p.f.f.d (PhD), dotsent v.b.

B. E. Matchanova – f.f.d. (PhD), professor v.b.

Taqrizchilar:

O.A. Radjabov – t.f.d. (DSc), dotsent

Z.A. Karimov – f.f.d. (PhD), professor v.b.

ISBN 978-9910-271-60-1

© Yangi O‘zbekistonda gumanitar fanlar: muammo va yechimlar, 2026.

© “Bookmany print” nashriyoti, 2026.

соприкосновения практически со всеми отраслями языкознания, так как является областью исследований этимологии, исторического языкознания, лексикологии и лексикографии, морфологии и морфосинтаксиса, семантики, стилистики. Список лингвистических дисциплин, которые могут иметь непосредственный контакт с фразеологией, может быть расширен, если к нему добавить лингвистическую прагматику, социолингвистику, сравнительносопоставительное языкознание, переводоведение и дидактику. Из смежных научных областей фразеологию исследуют антропология, фольклор и литературоведение. Объектом изучения фразеологии являются фразеологизмы, термин, включающий широкий круг языковых структур, которые в самом широком смысле отвечают критериям полилексичности и устойчивости. Чётко установлено, что идиомы есть во всех языках мира

Таким образом, фразеология как объект лингвистического исследования представляет собой сложную и многогранную область языкознания. Фразеологические единицы обладают особыми признаками, отличающими их от других языковых единиц, и играют важную роль в системе языка.

Они не только служат средством номинации, но и выполняют экспрессивные, оценочные и культурологические функции, отражая особенности мышления и мировосприятия народа. Изучение фразеологии позволяет глубже понять структуру языка, его выразительные возможности и связь с культурой.

Список литературы:

1. Виноградов В. В.. Русский язык. Грамматическое учение о слове. – М.: Высшая школа.
2. Шанский Н. М.. Фразеология современного русского языка. – М.: Просвещение.
3. Кунин А. В.. Курс фразеологии современного английского языка. – М.: Высшая школа.
4. Телия В. Н.. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа «Языки русской культуры».
5. Мокиенко В. М.. Фразеология русского языка. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ.
6. Ахманова О.С.. Словарь лингвистических терминов. – М.: Советская энциклопедия.
7. Реформатский А. А.. Введение в языкознание. – М.: Аспект Пресс.

PEDAGOGIKA YO‘NALISHIDAGI TALABALARDA KOMMUNIKATIV KO‘NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Jumabayeva Dildora Madaminovna

Urganch innovatsion universiteti Universitet psixologi

Annotatsiya: Pedagogika yo‘nalishidagi talabalarda kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlarini rivojlantirish usullari murakkab va ko‘p qirrali jarayondir. Har qanday pedagogik faoliyatda muloqotning o‘rni beqiyosdir. O‘quvchilarning fikrlarini to‘g‘ri ifoda eta olishlari, boshqalarni tinglashlari, o‘z qarashlari va pozitsiyalarini aniq va tushunarli tarzda yetkazishlari ular uchun katta yoshdagi shaxs sifatida shakllanish jarayonining muhim ko‘rsatkichidir. Ayniqsa pedagogika yo‘nalishidagi talabalar uchun bu ko‘nikmalar o‘z-o‘zidan professional faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu tezisda pedagogika yo‘nalishidagi talabalarda kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlarini rivojlantirish usullari haqida ma‘lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: kommunikativ ko‘nikmalar, pedagoglar, pedagogika, psixologik xususiyatlar, ko‘nikmalar, muloqot, qobiliyatlar, psixologiya, empatik munosabatlar.

Kommunikativ ko‘nikmalar nafaqat so‘zlash va tinglashdan iborat emas, balki ular hissiy psixologik holatlarni boshqarish, empatik munosabatlarni rivojlantirish, ijodiy fikrlashni voyaga yetkazish, guruhdagi o‘zaro aloqa madaniyatini oshirish kabi jarayonlarni ham o‘z ichiga oladi. Shu boisdan, talabalar bilan ishlashda psixologik tomondan boy usullar qo‘llanilishi zarur. Bu usullar muloqot qobiliyatlarini tizimli ravishda shakllantirishga xizmat qiladi. Har bir o‘quvchi yoki talaba o‘z shaxsiy xususiyatlariga, ijtimoiy tajribasiga ega bo‘lib, ular tanish va yangi vaziyatlarga turli darajada moslashadi. Shuning uchun professor-o‘qituvchilar va pedagoglar talabalar bilan individual yondashuv asosida ishlashlari kerak. Har bir talabani o‘ziga xosligi, ijtimoiy-psixologik holati va kommunikatsiya uslublariga

qarab tushunish va unga mos tarzda yondashish muhimdir. Bu yondashuv talabalarni o‘z fikrlarini ifoda etishda, o‘zini erkin his qilishda, guruh ichidagi muloqotni samarali qo‘llashda yordam beradi. Kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirish uchun birinchi darajali vazifa – bu tinglash san‘atini o‘rgatishdir. Tinglash – bu faqatgina so‘zlarni qabul qilish emas, balki nutqdagi ma‘no va hissiy izohlarni to‘g‘ri anglash, gapiruvchining kayfiyati va kayfiyatini his qilishni ham o‘z ichiga oladi. Tinglashni samarali amalga oshirish uchun talabalar diqqatni jamlash, faollik bilan tinglash, so‘zlar ortida yashirin ma‘nolarni sezish ko‘nikmalarini rivojlantirishlari lozim. Treninglar, guruh muhokamalari va tinglashga bag‘ishlangan mashg‘ulotlar orqali bunday ko‘nikmalar mustahkamlanadi.[1]

Kommunikatsiya jarayonida o‘z fikrini aniq va ravon ifoda etish talabalar uchun boshqa muhim ko‘nikmadir. Bu qobiliyat so‘z boyligini oshirish, nutq madaniyatini egallash, grammatik va mantiqiy to‘g‘rilikni saqlash, fikrni tizimli ravishda taqdim etish orqali shakllanadi. Talabalarga o‘z fikrlarini mustaqil va ishonch bilan bildirish imkoniyatlarini yaratish darslarda erkin munozaralarni, taqdimotlar va ijodiy insho yozish mashqlarini ko‘proq qo‘llash bilan amalga oshiriladi. Shu tarzda ular o‘z nutqlarini rivojlantirib, qat‘iy fikrlarni shakllantiradilar. Hissiy bosim ostida o‘z-o‘zini tutish – kommunikativ jarayonda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengishda muhim rol o‘ynaydi. Ko‘pchilik talabalar stress, qo‘rquv va uyat tufayli o‘z fikrini ochiq ifoda qilishdan tortinadi. Ushbu xatti-harakatlarning oldini olish uchun psixologik treninglar, hissiy nazorat usullarini o‘rganish zarur. Meditatsiya, nafas olish mashqlari va boshqa relaksatsiya usullari yordamida talabalar o‘zlarini tinchlantirish va fikrlarini yaxshiroq bayon etish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar. Bu bilan ular muloqot davomida o‘zini ishonchli his qilib, samarali faoliyat olib boradi. O‘quv jarayonida empatiya, ya‘ni boshqalar his-tuyg‘ularini anglash va shunga munosib munosabat bildirish qobiliyatini rivojlantirish ham muhim. Empatiya nafaqat muloqotni yumshatadi, balki odamlar orasidagi ishonch va o‘zaro hurmatni ham oshiradi. Talabalar empatiyani rolli o‘yinlar, guruhdagi munozaralar va turli situatsiyalarni tahlil qilish orqali o‘rganadilar. Ushbu ko‘nikma shaxsiy va ijtimoiy yetuklikning asosiy ko‘rsatkichlaridan biridir. Guruhdagi faoliyat orqali talabalar o‘zaro muloqot madaniyatini o‘rganadilar va sinashadi. Ular o‘z fikrlarini boshqalarga yetkazadi, bunga javoban tanqid va mulohazalarni qabul qiladi, hamda boshqalar bilan hamkorlikni rivojlantiradi. Guruh ishlarida talabalarga birgalikda muammolarni hal etish, maqsadga erishishda ro‘y beradigan keskinliklarni boshqarish va konstruktiv o‘zaro aloqalarni yo‘lga qo‘yish ko‘nikmalari o‘rgatiladi. Bu nafaqat ularning kommunikativ xususiyatlarini, balki ijtimoiy moslashuvchanlik darajasini ham oshiradi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish ham talabalar kommunikativ ko‘nikmalarini shakllantirishda katta o‘rin tutadi. Ijodiy yondashuv yangi g‘oyalar ishlab chiqishga, qarorlar qabul qilishga va o‘z fikrlarini original tarzda ifoda etishga yo‘naltirilgan. Talabalar uchun ijodiy loyihalar yaratish, muammolarga kutilmagan yechimlarni topish mashqlari aynan shu maqsadga xizmat qiladi. Shu orqali ular faqat bilimga emas, balki yosh va zamonaviy pedagoglarning asosiy talabalariga javob beradigan, o‘z fikrini erkin ifoda eta oladigan shaxsga aylanadi.[3] Texnologik rivojlanish davrida masofaviy ta‘limning o‘rni oshib bormoqda. Onlayn platformalarda muloqot qilish, virtual guruhlarda ishlash, konferensiyalar o‘tkazish ham

talabalarning kommunikativ ko‘nikmalarini modernizatsiya qilishga yordam beradi. Bu yangi formatdagi muloqot talabalarni yangi kommunikatsiya usullarini o‘rganishga va qo‘llashga undaydi. Shuningdek, ular axborot texnologiyalariga doimiy ravishda moslashib, zamonaviy dunyoda raqobatbardosh bo‘lish imkoniyatini oshiradi. Ijrochi sifatida individual yondashuv har doim alohida ahamiyatga ega. Har bir talabada o‘ziga xos ijtimoiy va psixologik profil mavjud. Shu sababdan, pedagoglarning vazifasi talabalarni yaxshilab tushunish va ularning malakasi va qobiliyatlariga mos o‘quv metodlarini belgilashdir. Bu talabalarni zarar ko‘rsatmasdan, ularning qiziqishlari va ehtiyojlariga javob beradigan ta‘lim muhitini yaratishni nazarda tutadi.[4]

Kommunikativ ko‘nikmalarni baholash tizimi ham rivojlanish jarayonining ajralmas qismidir. Talabaning o‘z o‘rnini aniqlash, qaysi sohalarida kuchli ekanligini, qaysi jihatlarida esa yanada rivojlanishga muhtojligini aniqlash uchun ko‘plab turli usullar qo‘llaniladi. Nazariy bilimlarni tekshirish, amaliy mashg‘ulotlarda qatnashish, bir-biriga taqdimot qilish, guruh muhokamalari va boshqa nazorat shakllari talabalar qobiliyatlarini ko‘rsatuvchi vositalardir. Talabalarni faqatgina ona tilida emas, balki boshqa tillarda ham kommunikatsiya qilishga o‘rgatish pedagogika jarayonini yanada kengaytiradi. Ko‘p tillik kompetensiya nafaqat talabalar uchun xalqaro miqyosda muloqot qilish imkonini yaratadi, balki ularni madaniy jihatdan boyitadi, yangi fikrlash shakllarini o‘rganishga olib keladi. Global muhitda yashayotgan zamonaviy ijodkorlar bunday ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari shart. Madaniyatlararo kommunikatsiya talabalarga dunyoqarashlarini kengaytirishga yordam beradi. Har xil madaniyatlar va an‘analarning o‘zaro aloqalari, ularni tushunish va hurmat qilish – bu ijtimoiy muvaffaqiyat kalitlaridan biridir. Talabalar madaniyatlararo muloqotni o‘rgangan sari, ular yanada dono va bag‘rikeng insonlar bo‘lib yetishadi, bu esa jamiyatda barqarorlik va o‘zaro hurmatni oshiradi.[5]

Kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish psixologik jihatdan kompleks va doimiy jarayon hisoblanadi. Talabalar nafaqat o‘quv yilida, balki hayot davomida o‘zaro muloqot qilish ko‘nikmalarini yaxshilash imkoniyatiga ega bo‘lishlari zarur. Bu qobiliyatlar zamonaviy pedagoglarning muhim vazifasidir, ular talabalarni bilim bilan birga ijtimoiy va hissiy jihatdan ham yetuk shaxslar shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish jarayonida texnika vositalaridan foydalanish ham samarali hisoblanadi. Audio va video materiallar, prezentatsiyalar, simulyatsiya va virtual haqiqat texnologiyalari talabalar uchun qiziqarli va ta‘sirli vositalar bo‘lib, ular yordamida muloqot jarayonida yuzaga keladigan turli vaziyatlarni o‘rganish va ular bilan kurashish ko‘nikmalarini oshirish mumkin.[6]

Umuman olganda, pedagogika yo‘nalishidagi talabalar uchun kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish nafaqat ularning professional faoliyati samaradorligini oshiradi, balki ularni jamiyatdagi faol va samarali shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi. Psixologik xususiyatlarni rivojlantirishga yo‘naltirilgan har bir usul ularga ijtimoiy muhitda o‘zaro baham ko‘rish, erkin fikr almashish va hamkorlik qilish qobiliyatlarini mustahkamlash imkonini beradi. Shu tariqa, ta‘lim jarayoni talabalarni nafaqat bilimli, balki ijtimoiy jihatdan mohir, hissiy jihatdan barqaror va madaniyatli insonlar qilib tarbiyalaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, N.Sh. (2018). Pedagoglarning kommunikativ madaniyatini shakllantirishning psixologik asoslari. *Pedagogik mahorat*, 2(12), 45-52.
2. Azizov, D.M. (2020). Talabalarda kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish metodlari. *Ilmiy izlanishlar va innovatsiyalar jurnal*, 5(3), 33-39.
3. Karimova, L.N. (2019). Pedagogik faoliyatda muloqotning psixologik xususiyatlari. *Toshkent pedagogika universiteti ilmiy ishlanmalari*, 3(27), 78-84.
4. Mirzayev, S.A. (2021). Talabalarda kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar roli. *Zamonaviy ta‘lim*, 6(45), 101-109.

5. Rasulova, G.B. (2017). Pedagogika talabalarining kommunikasiyadagi psixologik qobiliyatlari. Pedagogik tadqiqotlar jurnali, 1(8), 10-16.

6. Tursunov, I.R. (2019). Ijtimoiy psixologik o‘qituvchi-tala‘ballar munosabatlarida kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish. Pedagogik ilmiy tahlil, 4(14), 56-63.

YOSHLAR MA’NAVIY KAMOLOTIDA USTOZ-SHOGIRD AN’ANALARINING TARBIYAVIY AHAMIYATI

Radjapov Odilbek Babanazarovich

Urganch innovatsion universiteti

“Tarix” kafedrası dotsenti

odilbek8923@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar ma’naviy kamolotini ta’minlashda ziyolilik madaniyatining o‘rni va ahamiyati ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil etiladi. Ayniqsa, “ustoz-shogird” an’alarining talaba-yoshlarning intellektual salohiyatini shakllantirish, ularning ma’naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish va ijodiy fikrlashini kuchaytirishdagi roli ochib beriladi. Zamonaviy globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan mafkuraviy tahdidlar, g‘oyaviy qarama-qarshiliklar va axborot oqimlari ta’sirida yoshlar ongini himoya qilish zarurati asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: ziyolilik madaniyati, ustoz-shogird an’analari, yoshlar tarbiyasi, ma’naviy kamolot, intellektual salohiyat, ijtimoiy-falsafiy tahlil, ta’lim tizimi, shaxs rivoji, globallashuv, mafkuraviy tahdidlar, innovatsion fikrlash, pedagogik jarayon.

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение интеллектуальной культуры в обеспечении духовной зрелости молодежи с социально-философской точки зрения. В частности, раскрывается роль традиции «учитель-ученик» в формировании интеллектуального потенциала учащихся и молодежи, развитии их духовно-нравственных качеств и укреплении творческого мышления. Обосновывается необходимость защиты умов молодежи от идеологических угроз, идеологических противоречий и информационных потоков, возникающих в условиях современной глобализации.

Ключевые слова: интеллектуальная культура, традиции «учитель-ученик», воспитание молодежи, духовная зрелость, интеллектуальный потенциал, социально-философский анализ, система образования, личностное развитие, глобализация, идеологические угрозы, инновационное мышление, педагогический процесс.

Abstract: This article analyzes the role and significance of intellectual culture in ensuring the spiritual maturity of youth from a socio-philosophical perspective. In particular, the role of the "teacher-student" tradition in forming the intellectual potential of students and youth, developing their spiritual and moral qualities and strengthening their creative thinking is revealed. The need to protect the minds of young people from the ideological threats, ideological contradictions and information flows that are emerging in the conditions of modern globalization is substantiated.

Keywords: intellectual culture, teacher-student traditions, youth education, spiritual maturity, intellectual potential, socio-philosophical analysis, education system, personal development, globalization, ideological threats, innovative thinking, pedagogical process.

Vatanimiz huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyati qurish yo‘lidan bormoqda. Mamlakatimiz mustaqillikka erishganidan buyon o‘tgan yillar xalqimiz va yosh davlatimiz uchun ulkan sinov va yangilanishlar davri bo‘ldi. Bu davrda milliy qadriyatlarimizni qayta tiklash bilan birgalikda, kelajak avlodni ziyolilik madaniyatini yanada yuksaltirishga, shuningdek, barkamol avlodni zamonaviy fanning ilg‘or g‘oyalari bilan tarbiyalashga katta e’tibor berildi. Shu boisdan, bugungi kundagi ilmiy-texnika inqilobi hosilasi bo‘lmish axborotlar, ya’ni g‘oyalar to‘qnashuvi natijasi o‘laroq, xalqimiz tafakkurida yuz beruvchi turli xil o‘zgarishlarning keskin salbiy

**“Yangi O‘zbekistonda gumanitar fanlar: muammo va yechimlar”
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani**

ENHANCING EFL CLASSROOM INNOVATION THROUGH INQUIRY-BASED LEARNING Yo‘ldosheva Sevara Alisher qizi	606
ФРАЗЕОЛОГИЯ КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ Озодова Гулжахон Камоладдин кизи Кадырова Кувончой	608
PEDAGOGIKA YO‘NALISHIDAGI TALABALARDA KOMMUNIKATIV KO‘NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARNI RIVOJLANTIRISH USULLARI Jumabayeva Dildora Madaminovna	610
YOSHLAR MA‘NAVIY KAMOLOTIDA USTOZ-SHOGIRD AN‘ANALARINING TARBIYAVIY AHAMIYATI Radjapov Odilbek Babanazarovich	613
SUN‘IY INTELLEKT ASOSIDA AMALIY FANLARDA TA‘LIM NATIJALARINI ADAPTIV BAHOLASH TIZIMLARINI JORIY ETISH D.Sh.Nafasov, S.X.Masharipova	616
GLOBAL AXBOROT MAKONIDA G‘OYAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI Matchanova Barno Irkinovna	618

“YANGI O‘ZBEKISTONDA GUMANITAR FANLAR: MUAMMO VA YECHIMLAR”

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY ANJUMANI MATERIALLARI

2026-YIL 23-APREL

To‘plam mualliflarning tahririda taqdim etilgan.

To‘plamda keltirilgan faktlar, atoqli otlar va boshqa ma’lumotlarning aniqligiga hamda imloviy xatolar uchun javobgarlik mualliflarning zimmasidadir.

9474

“Bookmany print” nashriyoti

Nashriyot tasdiqnoma raqami № 022246. 28.02.2022-y.

Bosishga ruxsat etildi: 14.05.2026.

“Liberation Serif” garniturası. Qog‘oz bichimi: 60x84 ¹/₁₆

Nashriyot bosma tabog‘i 60. Shartli bosma taboq 71,2.

Adadi 10 nusxa. Ofset bosma usulida bosildi.

Toshkent shahri, Uchtepa tumani, 22-mavze, 17-b uy.

“BOOKMANY PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Toshkent shahri, Uchtepa tumani, 22-mavze, 17-b uy.

E-mail: bookmany_print@mail.ru

t.me/Bookmanyprint +998 99 180 97 10